

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ЧОВЕКОЯДЕЦЪТ
НЕГЪРСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Имало едно време едно кротко и хубаво момиче, което се казвало Такане. Майка му и баща му починали. Прибрал го при себе си вуйчо му. Той бил себелюбец, жесток човек. Казвал се Мади-а-Комо, което значи волска кръв.

Той взел при себе си сирачето, за да му върши тежката работа. Освен това Такане била много хубава. Той се надявал — когато момичето порасте — да го омъжи за някой богат главатар на племе, който да му даде за момата много подаръци.

И наистина, макар че Такане била още малка, дошъл един много богат главатар и я поискал. Но той бил стар, горделив и груб човек. Момичето не се съгласило да се ожени за него, колкото и да го карал вуйчо му. Оттогава Мади-а-Комо намразил страшно Такане.

Един ден Мади-а-Комо работел на нивата с жена си Сойяне. Такане останала в къщи. Вуйчото ѝ бил поръчал да свари каша от сорго, вид просо. Момата взела една голяма каменна плоча, турила отгоре ѝ соргови зърна и почнала да ги стрива с друга плоча, по-малка. След това щяла да ги измие и свари с масло.

В това време дошъл Соло, синът на домакина, още дете. Той си играел край кошарата, дето затваряли воловете и овцете. Баща му бил поръчал да ги изведе на паша, но момчето било лениво, та се размаивало.

Соло влязъл в дворчето пред хижата, заградено с тръстики, и се провикнал:

— Такане, дай ми кумонгое!

Кумонгое се казвало едно скъпо дръвце, което растяло в самата хижа. Цепне ли се кората му с брадва, от нареза протичал сладък сок, който на киселявал малко. Той бил вкусен, приличал на мляко. От тоя сок искало момчето. Бащата и майката имали обичай да пият по малко кумонгое след ядене. Давали и на сина си, ала не му позволявали да реже. Такане не знаела дори и вкуса на тоя сок — никога не ѝ давали от него.

— Такане, скоро ми налей кумонгое! — повторило момчето. Момата кротко рекла:

— Не знаеш ли, Соло, че баща ти не дава ни на тебе, ни на мене да режем дървото? Как ще ти налея?

— Щом е тъй, няма да پاسа добитъка.

Такане не каза нищо. Детето седнало в двора. След като сложила сорготода ври, момата запитала Соло кога ще изведе на паша воловете и овцете.

— Няма да ги извеждам — рекло троснато момчето. — Нека мрат от глад, като ми не даваш кумонгое!

Такане се размислила. Защо да гладуват животните цял ден? Дожаляло й. Тя сама би ги изкарала на паша, но имала много работа, па и вуйчо й бил поръчал да не излиза от хижата. Защо да не даде най-после на твърдоглавото разглезено момче малко кумонгое?

Тя взела една паница, цепнала лекичко с брадвата кората на дървото и наточила малко сок. Но Соло не взел паницата: млякото му се видяло малко, а той бил лаком.

— Ти изпий това! — рекло момчето. — А воловете и овцете ще лежат до довечера в кошарата.

Тогава Такане ударила по-силно със секирата. Сокът бликнал на буйна струя, изпълнил паницата и потекъл по пода като ручей.

Момата се изплашила.

— Тичай, Соло! — викнала тя. — Кумонгоето ще изтече до капка. Баща ти ще ни пребие.

И тя, и момчето натиснали с ръце прореза, но сокът не спрял. Той шуртял все по-буйно и по-буйно. Потокът излязъл от хижата и потекъл по двора. А хижата била съградена наврѳх една могила. Гѳстата бяла течност рухнала надолу и стигнала чак до нивата, дето копаели мъжѳт и жената.

Мади-а-Комо видял потока и се развикал:

— Ах, тая проклета Такане! Ще я съсипя от бой.

— Какво има? — запитала Сойяне, още невидяла нищо.

— Я погледни насам: кумонгоето тече към нас. Оная проклетница е отсякла дървото.

И двамата хвърлили мотиките и се навели да пият от сока. Но едва си допрели устните до белия поток, той се дръпнал: върнал се по могилата към хижата и се прибрал в дървото. Кората се слепила, сякаш че не е и цепена.

Скоро след това дошли родителите. Те разпитали Соло и Та-кане: и детето, и момата казали истината. Но Мади-а-Комо хвърлил цялата вина на Такане.

— Не ща те вече в хижата си рекъл й той. — Човек не може да те остави дори за един час. Ще те заведе при човекоядеца отвъд планината. Нека те изяде.

Сойяне се бояла от мъжа си, но не била зла като него. Тя изпищяла:

— Луд ли си? Такане ти е сестриница. Що е направила, та да я дадеш на човекоядеца?

— Що е направила ли? Тя е цепнала кумонгоето с брадвата. Ако не бяхме дошли, щеше да изтече сокът. Няма какво да пициш. Каквото казах, ще стане.

Мади-а-Комо се зарадвал, че ще може да отмъсти на момата. Но той се надявал освен това да получи от човекоядеца и чифт волове в замяна на крехката и млада мома.

Той поръчал на жена си да стрие сорго, да омеси жълти пити и да ги опече за по път. А сам заклал два тлъсти овена, одрал ги и опекарл месото.

— Ще те науча аз тебе! — викал той на Такане. — Щом не искаш да вземеш богатия главатар, ще вървиш при човекоядеца. Скъпо ще те продам. Ела да те накича, та да знае, че идеш от хижата на Мади-а-Комо.

И той скроил от изсъхналите овнешки кожи дрехи на момата. После намазал кожата с лой и червена пръст — да лъщят, — а по полите и ръкавите нашил сини ресни от вълнена прежда. На врата на Такане закачил три огърлици от волски кости, нарязани на кръг, и от пробити овнешки зъби. Момата, която носела всеки ден прости дрехи от предена жилава трева, била накичена сватбарски, понеже вуйчо й я водел на смърт.

Но той се боел да не би Такане да избяга по пътя. Затова извикал ковач, който й направил вериги за шията, ръцете и нозете и я оковал в тях.

Мади-а-Комо бил човек без сърце. И Сойяне, и Соло, и съседите, и роднините — всички го молили да остави лошото намерение и да прости на момата. Ала той не послушал никого. Повел сестриницата си към планините отвъд, дето било селото на човекоядеца.

Те минали между нивята, било пролет. Нямало още високи стръкове. Вятър не люлеел дълги соргови листа. От една китка трева излязъл заек и запитал човека:

— Мади-а-Комо, къде водиш това дете — толкова хубаво, толкова хубаво! Къде го водиш, а? Къде го водиш?

— Запитай него — отвърнал троснато мъжът. — То не е дете, а голяма мома. Нека ти каже.

Тогава Такане се обадила:

— Мило зайче, ще ти кажа. Дадох мляко от кумонгое на пастирчето, което беше ожадняло — да изведе стадото на паша. Затова вуйчо ми ме води при човекоядеца.

— Мади-а-Комо — викнал заекът, — дано човекоядецът изяде тебе, а не това дете — толкова хубаво, толкова хубаво!

Мъжът го проклетел и отминал.

По-натам се спрели да похапнат под едно дърво. Изведнъж се задало цяло стадо лосове (вид рогачи), които също запитали Мади-а-Комо къде води момата. И на тях Такане отвърнала със същите думи.

А лосовете рекли:

— Мади-а-Комо, дано човекоядецът разкъса тебе, а не тая мома — толкова стройна, толкова стройна!

И тях мъжът проклетел и тръгнал с девойката.

Към заник слънце се спрели в планината. Там вечеряли и легнали да спят, но заспал само Мади-а-Комо; сестриницата му не могла да мигне.

На заранта, като тръгнали, срещнало ги едно стадо газели. И те запитали мъжа къде е повел девойката. И тоя път Такане отговорила със същите думи.

— Мади-а-Комо — казали газелите, — дано човекоядецът глътне тебе, а не тая девойка — толкова добра, толкова добра.

И тях мъжът проклетел и повел момата по пътеката. Най-после стигнали до селото, дето живеел човекоядецът — главатар на задругата. Преди време всички жители на оня край ядели хора. Но те измрели един по един, а потомците им не споделяли вече стария обичай. Само един човекоядец останал — главатарят. Той бил стар, но много силен. Всички се боели от него. Нито син му, ни жена му, никой не смее да го укори, че яде човешко месо.

Сред селото имало кръгло равно място, заградено с плет и клони. Когато Мади-а-Комо и момата пристигнали, там се бил насъбрал много народ. Мазило, синът на стария главатар, оправял работите на задругата. Всички го слушали с почит и внимание. Възхитен от

хубостта на момата и учуден, че я вижда окована във вериги, той запитал Мади-а-Комо коя е тя и защо я е довел.

Оня му отвърнал грубо:

— Питай нея, защо питаш мене? Малка ли е, та да не може да ти отговори?

Такане казала същото, което била казала на животните. Тогава Мазило рекъл:

— Тая хубава мома не бива да се дава на баща ми.

— Тебе кой те пита? — викнал Мади-а-Комо. — Аз нямам с тебе работа. Дошъл съм при главатаря.

— Добре — рекъл Мазило. — Тогава иди намери главатаря и му кажи, че това дете ще му бъде отведено само когато то поиска.

— Какво — ще му кажа, аз си знам — рекъл мъжът и тръгнал с един човек от племето към хижата на главатаря.

Мазило заповядал да приютят момата при майка му, която не живеела със стария главатар. Там снели от Такане веригите и тя легнала да се отмори на волската кожа пред хижата.

Когато отвели Мади-а-Комо при главатаря, слугата рекъл:

— Син ти Мазило ти праща тоя човек да те поздрави. Доведеният побързал да каже на човекоядеца защо е дошъл и главно — да му поиска колкото се може повече волове за награда, че му води крехка мома.

Човекоядецът бил едър като исполин. Той не обичал приказките.

Още след първите думи прекъснал дошлия и му изревал със силен глас:

— Как се казваш?

— Мади-а-Комо. Аз съм дошъл да...

— Стига! Сега ще видя, Мади-а-Комо, дали е право името ти и дали кръвта ти е вкусна като волската.

И той грабнал човека, па го хвърлил в една голяма глинена делва, наляна до половина с вода, що вряла на огъня пред хижата. Когато Мади-а-Комо се сварил, старият човекоядец го изял. Хвърлил му само костите, червата и дрехите.

Тъй Мади-а-Комо бил изяден. Но човекоядецът не можал да изяде сърцето му — та било твърдо като камък; главатарят го хвърлил надалеч и то потънало подземи.

А Мазило се оженил за Такане. След година тя добила момиче. Обичай било в онова село, когато се роди момиче — да го дадат на главатаря да го изяде. Момичета нямало в селото. Момците си вземали моми от другаде.

Когато се научил, че му се добила дъщеря, Мазило отишъл да види детето. То било хубаво като майка си. Сърцето на бащата се свило от мъка, като си помислил, че старият главатар ще изяде момиченцето. Той виждал, че обичаят е страшен и безчовечен, ала не смее да го наруши. Ако защити дъщеря си, цялото село щяло да го обвини, че въстава срещу баща си и не пази закона, що пазят всички.

Когато Мазиловата майка казала на снаха си какво очаква дъщеря ѝ, тя помолила мъжа си да се застъпи за детето.

— Бих се застъпил — рекъл той, — защото го обикнах, щом го видях. Но няма полза. Всички от селото ще ни нападнат и ще ни го вземат. На коя майка баща ми не е изял дъщерята? Тук живеят само момчета.

— Аз не си давам детето — казала решително Такане, прегърнала го и излязла от хижата.

Мазило застанал на вратата. Никой не посмял да прекрачи прага, за да настигне жена му и да ѝ вземе детето. Тя отишла към реката.

Свечерявало се. Такане не срещнала по пътя никого. Тя стигнала до един вир, заобиколен с високи тръстики. Седнала на брега и се разплакала. Не можала да върви по-нататък от умора.

Отведнъж из водата излязла една бабичка — висока, с хубаво кротко лице и бели коси. Тя била царица на водните духове.

— Защо плачеш, дете? — запитала бабата Такане.

— Оплаквам дъщеря си. Тя ще умре от глад, ако не я изяде лошият главатар. И тъй, и инак ще погине. Жал ми е за нея.

— Дай я тогава на мене — рекла бабата, — аз ще я отгледам. Ти ще идваш да я виждаш при всяко пълнолуние.

Колкото и да било мъчно на майката да се раздели с детето си, тя го дала. Бабичката го прегърнала и потънала с него във вира. Такане се върнала в хижата. Ни Мазило, ни майка му не я запитали що е сторила детето. Те помислили, че го е удавила.

Когато се изпълнила луната, Такане отишла при вира. Бабата излязла с детето на ръце. Момичето било много порасло за това късо време. Оттогава при всяко пълнолуние майката отивала да навеща

момиченцето, което растяло не като другите деца. За година то станало толкова голямо, колкото са дванадесетгодишните девойки.

Веднъж, когато била край вира, един мъж от селото я видял. Той бил отишъл да сече тръстика. Без да го забележи тя, мъжът се измъкнал върнал се в селото и намерил младия главатар.

— Видях — рекъл му — край реката жена ти с твоята дъщеря, която смятахме за удавена. Много е порасло детето ти: цяла мома е.

— По що позна, че е моето дете?

— Прилича на тебе. Майка му го прегръщаше и милваше.

Един ден Мазило видял, че жена му тръгва към реката. Той поел друга пътека за там, стигнал преди нея и се скрил зад тръстиките. Такане дошла и повикала бабата. Тя излязла от водата с момичето, което се хвърлило в майчините си прегръдки.

Мазило познал дъщеря си. Доплакало му се, като я видял. Сълзи потекли по бузите му.

Бабата рекла на Такане:

— Струва ми се, че някой ни дебне. Човек има наблизо.

И тя взела момата за ръка и потънала с нея във водата, а Такане се върнала в селото. Върнал се и Мазило по другия път. Когато си дошла жена му, той ѝ рекъл:

— Такане, видях дъщеря ни. Тя е много порасла. Станала е мома.

— Не разбирам що искаш да кажеш — отвърнала жената. Тогава той почнал да я моли да му разправи всичко, но тя мълчала.

— Да си приберем детето, Такане. Аз не мога да живея без него. Обичам го.

— Ако го доведе — рекла тя, — баща ти ще го изяде.

— Няма. То е порасло и сега вече баща ми не може да го иска. Няма право. Ако ли го поиска, всички ще се възпротивим. Па и аз ще го защита.

На другия ден жената отишла при вира и повикала водната царица.

— Вчера Мазило ни е видял — рекла ѝ тя. — Той ме моли да му отведа момата.

— Бива — казала бабичката. — Нека ми доведе хиляда глави добитък — ще му я дам.

Такане разказала на мъжа си за тоя разговор. Той се зарадвал:

— На драго сърце ще ѝ дам. И две хиляди давам. Ако не беше тя, детето ни щеше да загине.

Той заповядал на говедарите си да отберат петстотин вола и толкова крави — най-добрите от стадото му — и да ги отведат при вира. Тръгнали. Той вървял с жена си напред. Цялото племе ги следвало освен човекоядеца.

Когато стигнали до вира, оттам излязла водната царица, която водела момата. Мазило прегърнал дъщеря си и се разплакал от радост. Воловарите вкарали добитъка във водата и той потънал. Под водата имало голямо царство. Там живеел многоброен народ. Управлявала го водната царица.

Като се върнали в селото, Мазиловата майка рекла на сина си:

— Трябва да отведеш Такане в родното ѝ село, на гости на домашните ѝ. Ще им подариш волове и ще се сприятелите с тяхното племе.

— Добре — казал Мазило.

Но няколко дена след това Такане добила момче. Трябвало да я почака да оздравее и да закрепне. Дошъл и тоя ден. Мазило тръгнал с много момци, слуги, слугини и цяло стадо волове за дар. Такане носела на гърба си малкото в мях от овнешка кожа. Дъщеря ѝ вървяла с нея. Момците се били накичили и пременили като на празник. Те си сложили на главите качулки от птичи пера, а на кръста си вързали опашки от чакали и други животни. Всички вървели, пеели, танцували и се смеели.

На едно място, сред пътя, видели голяма скала, каквато нямало по-рано, когато Такане минала с вуйчо си. Като стигнали до нея, скалата отведнъж се разтворила с каменни челюсти и се озъбила — като огромна страшна уста. Черна пропаст зеела между челюстите. Оттам се чул глас:

— Такане, мое дете, и вие, що вървите след нея към нашето село: ако влезете в устата ми, ще ви лапна и изям — всички ви ще изям.

Тая страшна канара била Мади-а-Комо: след като сърцето му се забило в земята, то тръгнало подземи и стигнало до средата на пътя. Там се превърнало на жива скала.

Такане викнала уплашено:

— Мазило, това е вуйчо ми: ще ни изяде. Що да сторим? Друг път нямало. Трябвало да минат или да се върнат.

— Минавайте! — заповядал Мазило.

Слугите мушнаха воловете и добитъкът потънал в черната пропаст, между каменните челюсти. И слуги, и слугини, и момци — всички потънали.

Такане викнала отчаяно:

— Ти глътна воловете! Глътна и хората! Добре, погълни и нас! Погълни ни, каменно, ненаситно чудовище!

Тя влязла, а с нея — мъжът ѝ и дъщеря ѝ. И те отишли в каменния търбух на Мадиа-Комо. Там се разтворила широка пещера. И други пътници имало погълнати — едни отдавна, вече мъртви, а други отскоро, още живи.

Мазило заповядал на слугите си:

— Вдигнете брадвите и разбийте канарата!

И те почнали да чукат. Накрай успели да пробият широк отвор, отдето излезли всички заедно с пътниците и воловете. Когато се изнизали до един, канарата се срутила с ужасен трясък. Мадиа-Комо умрял.

Най-после стигнали в селото. И Сойяне, и Соло, и всички съседи и роднини на Такане се почудили, като я видели жива: те мислели, че човекоядецът отдавна я е изял. Голяма била радостта, дълга била и веселбата след това. Играли, танцували, пели. Мазило раздал на всички подаръци — да помнят и него, и добрата Такане.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.